

MERDEKA

Nr 74 - oktober/november 2018

ÖSTTIMOR

Information

Östtimor—nyval 2018, ny regering

Efter parlamentsvalet den 22 juli 2017 misslyckades partierna i Östtimor att bilda en majoritetsregering. Förhandlingarna ledde till att nyval utlystes till den 12 maj 2018 och att valkampanjen startade den 12 april. Den 9 juli 2018 tillträdde en regering ledd av den förre presidenten Taur Matan Ruak från alliansen AMP bestående av partierna CNRT, PLP och KHUNTO.

Den 15 september 2017 tillträdde en minoritetsregering bestående av Fretilin och Partido Democrático (PD). Dess program röstades ner den 19 oktober och den lyckades inte heller få något nytt program godkänt i parlamentet. Därför utlyste president Francisco Guterres Lú Olo ett nyval att hållas den 12 maj 2018. I detta val deltog 8 partier (allianser). I tabellen på sidan 3 finns de, deras andel av rösterna i procent och antalet erövrade mandat.

2018 var valdeltagande 81 %, vilket är ännu högre än 2017, då det var 77 %.

Den 20 juni utsåg AMP Taur Matan Ruak från det näst största partiet i AMP, PLP (People's Liberation Party), till premiärminister. Många tror att utnämningen av Taur Matan Ruak kan överbrygga motsättningar mellan hans gräsrotsparti och Xanana Gusmãos National

Congress for Timorese Reconstruction (CNRT), som är för storskaliga infrastrukturprojekt. Gusmão kommer att verka som särskild rådgivare åt Ruak.

Ruak är 10 år yngre och det ses till exempel av professor Michael Leach, Swinburne University of Technology, som ett lovande tecken på förnyring av Östtimors ledarskap. Detta särskilt med tanke på att 70 % av Östtimors befolkning är yngre än 30 år och att det tredje partiet i alliansen AMP, KHUNTO, är ett ungdomsparti.

Regeringsbildningen råkade dock ut för ett bakslag när president Francisco Guterres Lú Olo vägrade att svära in 8 av de föreslagna ministrarna och tre ställföreträdande ministrar, därför att de är föremål för korruptionsutredningar.

Den 9 juli svors dock den nya regeringen in.

Tommy Pollák

Källor: <http://laohamutuk.org>

Southeast Asia Globe Sophie Raynor: Cautious hope for Timor-Leste government with appointment of new PM, <http://sea-globe.com/cautious-hope-for-timor-leste-government-with-appointment-of-new-pm/>

Fortsättning på sidan 3

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Innehåll

Östtimor—nyval 2018, ny regering	1
Redaktören har ordet	2
Presidenten har godkänt budgeten för 2018	3
The not so noble art of boundary-negotiating (2)	4
Piskning i Aceh	5
José Ramos-Horta: Östtimor har helt misslyckats bekämpa extrem fattigdom	6
Forskarbesök: Dokument om Dag Klacken-berg och Östtimor från 1986	6
FN:s människorättskommisarie i Indonesien	7

Redaktören har ordet

Sent omsider kommer nu årets första nummer av Merdeka & Östtimor-Information. Den viktigaste nyheten gäller parlamentsvalet i maj som ledde till att en regering äntligen kunde bildas efter misslyckandet som följde efter 2017 års val. Den nya regeringen antog senare i maj den nya budgeten. Tiden får utvisa om den nya regeringen håller eller ej och hur ekonomin kommer utvecklas. Östtimor ligger alltså på FN:s lista över världens minst utvecklade länder och har en sårbar ekonomi, eftersom det allra mesta av exporten utgörs av olja och naturgas. Bristen på utveckling påpekas i en artikel av José Ramos-Horta som är sammanfattad.

Numrets längsta artikel av Gudmund Jannisa, fil. dr. i sociologi vid Kristianstads högskola, handlar om avtalet i mars mellan Australien och Östtimor om oljeutvinningen i Timor-havet mellan länderna. Förhoppningsvis genomförs även avtalet på ett för Östtimor fördelaktigt sätt. Artikeln betonar Östtimors stora beroende av oljeinkomsterna, något som vi tidigare har lyft fram i Merdeka.

Numret har också en tillbakablickande artikel om Dag Klacken-berg som efter ett besök i Östtimor under 1980-talet fällde idel pro-indonesiska uttalanden. Därtill kommer artiklar om människorättsläget i Indonesien, som förblir särskilt allvarligt i Västpapua, och Aceh, där sharia-lagar tillämpas.

Gabriel Jonsson

Merdeka & ÖsttimorInformation**Ansvarig utgivare:**

Gabriel Jonsson

Redaktör:

Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:

Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:

Östtimorkommittén

Adresser:

Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén

c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

ISSN Nr: 1402-2559

Lösnummer 20 kronor

Östtimorkommittén
Wiboms v 12, 2 tr, c/o Pollák
171 60 SOLNA, tel 08-27 24 27
pren@osttimorkommitten.se

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Skanna och surfa till Östtimorkommitténs webbplats

B 2018-11-01

Fortsättning från sidan 1

The Sydney Morning Herald AP: East Timorese President refuses cabinet over corruption allegations, [https://www.smh.com.au/world/asia/east-](https://www.smh.com.au/world/asia/east-timor-president-refuses-cabinet-over-corruption-allegations-20180622-p4zn6w.html)

[timor-president-refuses-cabinet-over-corruption-allegations-20180622-p4zn6w.html](http://timor-leste.gov.tl/?p=19969&lang=en&n=1)

Pressmeddelande: Minister of Defense sworn in, <http://timor-leste.gov.tl/?p=19969&lang=en&n=1>

Parlamentsvalet 2018			
Parti/Allians	% av rösterna	Mandat 2018	Mandat 2017
Partido Esperança da Pátria (PEP)	0,81		
Partido Democrático (PD)	8,07	5	7
Partidu Republikanu (PR)	0,66		
Partido Frente Revolucionária de Timor-Leste Independente (FRETILIN)	34,16	23	23
Movimento Social Democrata (MSD) - Partidu Socialista Timor (PST), Centro Ação Social Democrata Timorese (CASDT), Partido Social Democrata (PSD) no Partido Democracia Cristão (PDC)	0,51		
Movimentu Desenvolvementu Nacional (MDN) - Unidade Nacional Democrática da Resistencia Timorese (UNDERTIM), Movimento Libertasaun Povo Maubere (MLPM), Associacao Popular Monarquia Timorese (APMT), Partido Liberta Povo Aileba (PLPA)	0,72		
Frenti Dezevolvimentu Demokrátiku (FDD) - Partido Unidade Dezevolvimentu Demokrátiku (PUDD), União Democrática Timorese (UDT), Frenti Mudança	5,44	3	
Aliança Mudança para o Progresso (AMP) - Partido Congresso Nacional de Reconstrução de Timor-Leste (CNRT), Partido da Libertação Popular (PLP) no Klibur Haburas Unidade Nacional Timor Oan (KHUNTO); Programa AMP	49,58	34	35 (CNRT 22, PLP 8, Khunto 5)

Presidenten har godkänt budgeten för 2018

Östtimors president Francisco Guterres Lú Olo godkände den 27 september 2018 statsbudgeten för 2018.

Budgeten omsätter totalt 1.279,6 miljoner US-dollar, som ju också är Östtimors valuta. Budgeten avser kalenderåret 2018 och omfattar (miljoner US-dollar):

- 200,25 för löner
- 354,03 för varor och tjänster
- 324,22 för transfereringar
- 5,12 för smärre investeringar
- 393,75 för utvecklingsinvesteringar inklusive infrastrukturfond och lån.

Presidenten sade att han godkände budgeten därför att det, enligt hans analys, "inte finns någon grund för en

granskning av dess konstitutionalitet och laglighet" och att den "kommer att möjliggöra staten att påbörja den normala budgetverkställighetsprocessen".

Presidenten sade att budgeten för 2018 syftar till att betala företag så att de kan skapa fler arbetstillfällen och öka sin ekonomiska förmåga på en nationell nivå. Han tillade att den här "budgeten kommer att låta staten fullfölja sina prioriterade åtaganden, särskilt åtaganden för de mest sårbara medborgarna, veteraner, förmånstagare i Bolsa de Mãe-programmet liksom att betala internationella sjukhus och bränsle för kraftverkens generatorer".

Tommy Pollák

Källa: <http://timor-leste.gov.tl/?p=20592&lang=en&n=1>

The not so noble art of boundary-negotiating (2)

Först en kort resumé: I *Merdeka* nr 73 beskrev jag hur Australien sedan 1960-talet sökt att definiera den maritima gränsen mot Indonesien och dåvarande Portugisiska Timor. Portugal sågs som en hopplös förhandlingspartner, medan Indonesien betraktades som mer resonabelt. Australiens insisterade på att gränsen skulle dras mellan kontinentalsocklarna, d.v.s. avsevärt närmare Indonesien och Portugisiska Timor än Australien, medan Indonesien företrädde argumentet att en medianlinje mellan ländernas kuster skulle dras; i enlighet med den internationella lagstiftning som då höll på att utvecklas. Spelplanen förändrades i grunden i och med Indonesiens invasion av Östtimor 1975 och efterföljande annektering 1976. Annekteringen erkändes inte av FN, men väl av Australien 1979. Som tack erhöll Australien ett avtal om den maritima gränsen 1989, det s.k. Timor Gap avtalet, där Indonesien gjorde avkall på sin position i en för Australien fördelaktig kompromiss mellan de två ståndpunkterna.

1999 skedde så den folkomröstning i FN:s regi som ledde till att Östtimor i maj 2002 blev en självständig nation. FN hade redan 1994 fastslagit i UNCLOS (Förenta nationernas havsrättskonvention) att medianlinjen gäller. Efter ett antal förhandlingar mellan de två länderna skapades i januari 2007 avtalet CMATS (Certain Maritime Arrangements in the Timor Sea), där Östtimor tillerkändes en stor del av vinsten från olje-/gasutvinningen mot att man förband sig att inte ta upp frågan om en permanent gränsdragning under de kommande 50 åren.

2013 blev Östtimor medlemmar av såväl UNCLOS som Wienkonventionen om traktaträtt, och i augusti 2016 inledde en process vid Permanenta skiljedomstolen i Haag, där man hävdade att CMATS skulle ogiltigförklaras eftersom Australien agerat bedrägligt under de förhandlingar som lett fram till avtalet. Domstolens utlåtande innebar bl.a. ett krav på att förhandlingar skulle föras under förlikning mellan de två länderna under de kommande tolv månaderna. Efter ett inledande knorrande ställde Australien upp på detta, till mångas förvåning. I april 2017 skedde i Washington den första av ett antal förhandlingsrundor mellan de två länderna, varav två i Köpenhamn. Efter det andra Köpenhamnsmötet tillkännagavs att ett genombrott nåtts i förhandlingarna, och det är detta som nu – efter ytterligare möten - slagits fast.

Ett undertecknande med brasklapp

Den 6 mars 2018 undertecknade Australiens utrikesminister Julie Bishop och Östtimors speciella minister för gränsfrågor, Hermenegildo Pereira, i FN-högkvarteret i New York det avtal som definierar den maritima gränsen mellan de två länderna. Det var första gången som en sådan gränstvist avgjorts genom medling av förlikningsdomstolen vid Permanenta skiljedomstolen i Haag. Närvarande var även FN:s generalsekreterare Antonio Guterres, som i sin egenskap av Portugals premiärminister även varit närvarande vid Östtimors självständighetsceremoni i maj 2002.

Noterbart frånvarande var Xanana Gusmão som lett förhandlingsrundorna för Östtimor. En vecka innan undertecknandet skrev han ett brev till förlikningskommissionen där han protesterade mot att avtalet inte innehöll någon klausul om var gasen och oljan från Greater Sunrise fälten skulle bearbetas. Han anklagade Australien för att ha spelat under täcket med oljebolag och förklarade att han varit villig att ge med sig på andra punkter om gasen leddes till Östtimor för uppbyggnad, vilket avtalet inte säger något om. I Gusmãos ögon innebar ett accepterande av avtalet utan en sådan klausul ett "härtill är vi nödda och tvungna", och framtida överläggningar som kan sluta hur som helst.

Bakgrunden till Gusmãos missnöje är Östtimors ekonomiskt prekära läge. Mer än 90 % av statsbudgeten härrör från olja/gas, och Östtimor bedöms vara det land i världen som först kommer att drabbas av att oljan/gasen sinar. Man är alltså beroende av att innan dess skapa en diversifiering. Utvecklandet av en infrastruktur för att inledningsvis kunna hantera gasflödet från Greater Sunrise och sedan attrahera även annan industriell verksamhet har också blivit en toppprioritering. Gusmão själv leder ett stort projekt kring Suai på sydkusten, där en internationell flygplats döpt efter honom själv invigdes på hans födelsedag den 20 juni 2017. Som läsaren förstår har Australien fördel på hand i förhandlingarna om var gasen ska processas; man har råd att dra ut på förhandlingarna för att sätta press på motparten om man så önskar.

Avtalets innebörd

Det viktigaste inslaget i avtalet delar havet mellan de två länderna vid medianlinjen i enlighet med internationell lagstiftning. En speciell klausul rörande Greater Sunrise ger Östtimor 80 % av vinsten om gasen processas i Australien, medan landet får 70 % om så kommer att ske i Östtimor; en fråga som dock återstår att lösa.

Trots Xananas vrede, så beskrev Agio Pereira, en annan av Östtimors ledande förhandlare, avtalet som det bästa Östtimor kunde hoppas på att uppnå enligt den internationella expertis som landet anlitat. Australiens utrikesminister Julie Bishop förklarade sig också nöjd, och betonade Australiens beslutsamhet att framgent och i alla lägen stödja UNCLOS vid maritima gränstvister; en smält häpnadsväckande omsvängning från ett land som så sent som 2002 drog sig ur Internationella domstolens i Haag regelverk kring maritima frågor, och motsade sig medling från FN:s internationella domstol för havsrätt i akt och mening att undvika möjligheten för Östtimor att fastställa en permanent gräns med hjälp av internationell lag. Man kan måhända inte tala om en omvändelse under galgen, men väl under kraften av förändrade omständigheter inom 'the Indo-Pacific region'.

Bakgrunden – geopolitiska förändringar

Precis som de globala omständigheterna 1975 samverkade mot Östtimor så har de sedan 1989 snarast varit fördelaktiga för landet, först vid skapandet av självständigheten och nu vid gränsdragningen mot Australien. Det är inte enbart Östtimors ihärdighet som ligger bakom framgångarna, eller det faktum att man haft juridiskt rätt i själva sakfrågan. Det handlar också om ett nytt globalt politiskt/ekonomiskt scenario där Östtimor tillerkänns en helt annan dignitet än tidigare, vilket också bekräftas i en den vitbok för australisk utrikespolitik som presenterades 2017.

I vitboken framhålls att maktförhållandena i regionen är under förändring, där framför allt Kina utmanar USA:s dominerande roll. Utmaningen märks ekonomiskt, men också militärt och territoriellt när Kina visar musklerna i den politiska förkastningslinje som Sydkinesiska havet utgör. Vitboken påpekar vikten av att konflikter kring maritim gränsdragning löses med hjälp av internationell rätt och definierar ett australiensiskt stöd till UNCLOS som en viktig ingrediens i ett sådant scenario. Min bedömning är att Australiens tidigare motstånd mot en lösning på tvisten med Östtimor baserad på internationell rätt uppgavs som en eftergift till den större frågan, möjligen i samråd med viktiga allierade. Gissa vilken allierad jag främst åsyftar. Och oljan och gasen förväntas ju ändå sina inom en inte alltför avlägsen framtid.

Och sedan? Efter avtalet?

Man kan tycka att Östtimor i och med det avtal som i praktiken innebär en avslutning på självständighetsprocessen får en rejäl möjlighet att utan störande inblandning utifrån kunna lösa sina interna problem. Men inom landet finns också en politisk förkastningslinje; den mellan Fretilin/CNRT och – på individnivå – Mari Alkatiri/Xanana Gusmão. Det politiska dödläge mellan de två grupperingarna som blev följden av parlamentsvalet i juli 2017 (se *Merdeka* nr 73) ledde i januari 2018 till att presidenten utlyste nyval. Den 6 maj 2018 erhöll AMP, en koalition kring Gusmão/CNRT, drygt 49 % av rösterna, medan Fretilin fick drygt 34 %. Xanana Gusmão utsågs till premiärminister och AMP erhöll 34 av de 65 platserna i parlamentet, gentemot Fretilins 23, en åtminstone i teorin fungerande majoritet. Jag skriver i teorin, för i Östtimor har det

visat sig att politik långtifrån alltid handlar om att söka lösningar på specifika problem; alltför ofta rör det sig i stället om ett blatant maktspel mellan Fretilin och CNRT och mellan Mari Alkatiri och Xanana Gusmão där det framför allt handlar om att vinna poäng genom att sätta käppar i hjulet för den andre. Jag nämnde ovan den stora satsning som nu görs på sydkusten. Ett annat megaprojekt – med Östtimors mått mätt – har igångsatts i Oecusse, Östtimors enklav på den indonesiska sidan av ön. Symptomatiskt är att projektet i Oecusse styrs av Alkatiri medan Gusmão är affischnamnet för det på sydkusten. Det går inte att ha två elefanter i samma porslinsbutik!

Det nya och möjligtvis positiva (?) i det senaste valet var Khunto, ett av partierna i koalitionen AMP. Khunto brukar beskrivas som något av ett enfrågeparti, inriktat på situationen för landets ungdomar, främst då den omfattande arbetslösheten. Undersökningar har visat att unga människor i Östtimor är intresserade av politik, men att många också är cyniska gentemot den äldre generationen politiker. Min högst personliga spaning är att de fossila inkomsterna och det gamla gardet från frihetskampen 'sinar' ungefär samtidigt; resulterande i ett framtida Östtimor som jag inte vågar spekulera kring. Khunto må vara ungdoms-baserat och -inriktat, men är enligt uppgift sprunget ur de kampsportgrupper som är så rikligt förekommande i landet. Låt oss hoppas att de, innan deras tid är inne att ta över landet, i överförd bemärkelse smider om sina svärd och *nunchakos* till plogbillar.

Gudmund Jannisa

Källor: Australian Government, Department of Foreign affairs and trade. *Australia's Maritime Arrangements with Timor-Leste*. 2018. 05.

Australian Government, *2017 Foreign Policy White Paper*.

Democratic republic of Timor-Leste, Maritime boundary office, *Timor Leste's Maritime Boundaries*, August 2016.

Helen Davidson, 'Australia and Timor-Leste sign historic maritime border treaty'. *The Guardian*, 6 March 2018.

Piskning i Aceh

Den 19 januari piskades en kristen indones med 36 rapp för att i strid mot muslimsk lag ha sålt alkohol i den konservativa provinsen Aceh som är den enda provinsen i Indonesien som tillämpar muslimsk lagstiftning - Sharia. Mannen var den tredje icke-muslim som piskats offentligt sedan Aceh började implementera Sharia-lagstiftning efter att man hade fått särskild autonomi 2001 i syfte att kväsa den långvariga självständighetskampen i området. Nio andra människor piskades vid samma tillfälle för brott som prostitution och spel. Cirka

98 procent av Acehs befolkning är muslimer.

Gabriel Jonsson

Källa: Agence France Presse, "Indonesian Christian whipped for selling sharia-banned booze" (<http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-5288203/Indonesian-Christian-whipped-selling-sharia-banned-booze.html>), 19 januari, 2018.

José Ramos-Horta: Östtimor har helt misslyckats bekämpa extrem fattigdom

Inför parlamentsvalet i maj har José Ramos-Horta sagt att regeringen har helt misslyckats på sådana betydelsefulla områden som att reducera undernäring för barn och att förse befolkningen med rent vatten. Han är inte kandidat i valet, men stödjer Fretilin. ”Om jag hade varit premiärminister i tio år, hade jag under dessa år gjort allt för att främja kvalitet på utbildningen och landsbygdsutveckling i form av vatten och sanitet för folket.” ”FN:s studie av våra socioekonomiska indikatorer, särskilt undernäring och barns tillväxt är extremt negativa, jag skulle säga ett totalt misslyckande under de tio senaste åren.”

Även om påståendena är partiska, sätter de pricken över i:t på de utmaningar som Östtimor möter. Landet har under det gångna decenniet fokuserat på infrastrukturprojekt och en minskande oljefond för att främja ekonomin, men har gjort lite framsteg för att bekämpa fattigdomen på landsbygden där nära 70 procent av befolkningen bor. FN beräknar att nära halva befolkningen lever under den extrema fattigdomsgränsen på 1,9 dollar per dag och att hälften av barnen under fem lider av moderat till allvarlig fysisk och mental dvärgväxt som en följd av undernäring.

José Ramos-Horta, som var president 2007-2012, sade att nationen med sina 1,3 miljoner invånare har

gjort ”enorma framsteg” i att etablera en rättsstat och konsolidera demokratin. Förra året hölls för första gången president- och parlamentsval utan övervakning av fredsbevarande FN-personal. Men på andra områden har det gått snett, däribland att inte fokusera utbildningssystemet på yrkesträning som skulle ge unga människor färdigheter av betydelse för att utveckla ett land. ”Ni kommer få bättre betalt med hjälp av ett yrkesbevis i elektricitet eller vatten, värme och sanitet än om ni visar upp er doktorsgrad inom humaniora. Alltså har det gått mycket fel från början, sedan självständigheten. Jag hoppas att nästa regering kan ändra på detta.” José Ramos-Horta sade vidare att att Xanana Gusmão är en ”god man” som bryr sig om landet, men han kan ha varit för länge i politiken. Xanana Gusmão är frustrerad sedan politikerna omkring honom inte har förverkligat hans stora vision.

Gabriel Jonsson

Källa: Associated Press, ”Nobel laureate Jose Ramos-Horta blasts East Timor’s ‘total failure’ against extreme poverty,” 17 April, <http://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/2142044/nobel-laureate-jose-ramos-horta-blasts-east-timors-total>

Forskarbesök: Dokument om Dag Klackenberg och Östtimor från 1986

Professor Clinton Fernandes, som är verksam vid University of New South Wales i Canberra och tidigare var underrättelseofficer, besökte Sverige i augusti 2017. Syftet var att dokumentera solidaritetsarbetet för Östtimor under den indonesiska ockupationen 1975-1999. Han sade att flera solidaritetsorganisationer inte har arkiverat sitt material så det gäller att omgående se till att materialet bevaras för kommande generationer. Därför hade han ett möte med Östtimorkommitténs styrelse.

En konsekvens av mötet blev att han skickade ett hemligstämplat dokument från juli 1986 gällande Bofors försäljning av luftvärnskanoner till Indonesien. Affären väckte stark kritik. Det framkommer att Anna Lindh kritiserade Mats Hellström för att ha tillåtit vapenexport till Indonesien, något som partiet hade gått emot när man var i opposition. Vidare sägs att pressen hade rapporterat att Dag Klackenberg, som var ansvarig för Sydostasien på UD, under ett besök nyligen hade hävdade att Fretilin hade blivit obetydligt, att det inte finns några bevis för systematiskt förtryck av indoneserna och att ”Indonesien under de gångna tio

åren hade gjort betydligt mer för folket i Östtimor än vad Portugal gjorde under sina 450 år som kolonialmakt”. Han förnekade också som helt orealistiska uppgifterna från Fretilin att de svenska vapnen kunde vara av användning för indoneserna att ”förtrycka” Östtimor.

I ett hemligstämplat dokument från brittiska UD från augusti 1986 i frågan sägs att Klackenbergs bedömning överensstämmer med deras uppfattning om situationen i Östtimor - d.v.s. att även om Fretilin åsamkar den indonesiska militären dödsoffer, så är det inget betydande militärt hot. Klackenberg menade att den viktiga debatten om förhållandena i Östtimor hade överskuggats av två andra frågor som gällde svensk inrikespolitik: att Mats Hellström hade hävdade att Boforsaffären bara var ett åtagande från den tidigare borgerliga regeringen och den övergripande frågan om huruvida Sverige alls skulle sälja vapen.

Enligt Klackenberg var den svenska allmänheten mycket dåligt informerad om Östtimor-frågan. Exempelvis hade svenska medier rapporterat om hans besök som något helt exceptionellt, men de flesta

västländer med ambassad i Indonesien hade sänt personal dit. Det var svårt att dra bestämda slutsatser från det tre dagar långa besöket, även om han hade kunnat röra sig fritt och tala med ett brett urval av människor på plats. Han ansåg därför själv att han hade kunnat få en rättvis bild. Han var övertygad om att, även om Fretilin mördade poliser och officerare, var det inget reellt hot. Dessutom hade han blivit imponerad över arbetet indoneserna lade ner på att bygga upp infrastrukturen i området, något som starkt kontrasterade mot den portugisiska kolonialtiden. Om

övergrepp mot mänskliga rättigheter förekom, var det inte värre än i Indonesien i stort.

Mot bakgrund av besöket var det osannolikt att Sverige skulle ändra uppfattning i frågan. Sannolikt skulle Sverige även framöver lägga ner sin röst i i frågan i FN:s generalförsamling. Portugal höll på att tappa intresse för frågan och inom de kommande åren skulle västmakterna sannolikt komma att acceptera Indonesiens styre.

Gabriel Jonsson

FN:s människorättskommisarie i Indonesien

FN:s människorätts- (MR) kommisarie Zeid Ra'ad Al Hussein besökte den 5-7 februari Indonesien. Under en presskonferens sade han: "Det finns några mörka moln på horisonten, men jag känner mig uppmuntrad av ett positivt momentum och hoppas att sunt förnuft samt det indonesiska folkets starka tradition av tolerans kommer råda över populism och politisk opportunism." Under besöket träffade han i Jakarta president Joko Widodo och höll samtal med höga tjänstemän, Indonesiens MR-institutioner och representanter för civilsamhället som arbetar med MR-frågor samt religiösa ledare. Zeid Ra'ad Al Hussein deltog också i Jakarta Conversation som är en regional MR-konferens för att högtidligt hålla 70-årsminnet av den universella MR-deklarationen antagen av FN den 10 december 1948 och 25-årsdagen av Wien-deklarationen antagen vid världskonferensen om mänskliga rättigheter. Den bekräftar tillsammans med det samtidigt antagna handlingsprogrammet att det är det internationella samfundets uppgift att skydda rättigheterna.

Under presskonferensen prisade han Indonesiens MR-arbete och sade att han har tagit del av mångas åsikter. Till dessa hör offer för övergrepp i Papua 2004, Yogyakarta 1998 och i samband med våldsvågen 1965. Indonesien har sedan 1998 klarat övergången till demokrati och har haft stark ekonomisk tillväxt. Landet har inkluderat de uthålliga utvecklingsmålen i den nationella MR-planen. MR-institutionerna Komnas Ham och Komnas Perempuan har fått ökat handlingsutrymme. Det vore betydelsefullt om parlamentet godtar lagförslagen om ursprungsfolks rättigheter och skydd för offer för sexuellt och genusbaserat våld.

Den ekonomiska utvecklingen har ej kommit alla till del och allvarlig undernäring har rapporterats från Papuas högland. Många människor måste kämpa mot fattigdom och sjukdomar som skulle kunna förhindras. Civilsamhällets representanter har berättat att gruvdrift och skogsbruk har lett till övergrepp mot bönder, arbetar

och ursprungsfolk. Sådana projekt brukar genomföras utan att kontakter har tagits med lokalbefolkningen. Följderna är övertagande av mark, miljöförstörrelse samt vattenföroreningar och därav följande hälsorisker. Företagens exploatering av naturresurser får inte innebära att folkets rättigheter kränks.

Regeringen måste försvara MR-försvarare så att de inte bestraffas för att de utnyttjar sin rätt till yttrandefrihet och fredlig organisation. Rapporterna om MR-brott i Papua är oroande. Arbetet för att garantera mänskliga rättigheter för hela befolkningen måste gå vidare. Det är oroväckande att blasfemilagen har använts för att åtala medlemmar av minoritetsreligioner. Diskrimineringen baserad på religiös tro, hudfärg och sexuell läggning måste upphöra.

Mänsklig värdighet måste även upprätthållas i bekämpningen av narkotikabrott. Att skjuta ihjäl droghandlare löser inte problemet. Alla har rätt till en rättvis rättegång. Regeringen måste upphöra att döma droghandlare till döden: dödsstraff fungerar ej som avskräckningsmedel. Regeringen måste ta ansvar för begångna MR-brott, däribland våldet 1965 som krävde minst en halv miljon människoliv. Dessa människor hade anklagats för att vara kommunister. Komnas Ham har lyft fram nio fall av allvarliga MR-brott utförda mellan 1965 och 2003 som måste bli uppklarade. Riksåklagaren måste se till att de ansvariga ställs inför rätta. Under året vore det önskvärt att Indonesien vidtar åtgärder för att stärka folkets rättigheter. Regeringen inbjöd Zeid Ra'ad Al Hussein att besöka Papua.

Gabriel Jonsson

Källa: Watch Indonesia!, "UN Human Rights Chief ends visit to Indonesia - Full statement," 7 februari, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?newsID=22637&LangID=E>. Tillägg gjort om Wien-deklarationen.

Stöd människorna i Västpapua och Östtimor! Bli medlem i Föreningen ett Fritt Papua eller

Östtimorkommittén.

Ge bidrag till Föreningen ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén på plusgirokonto 4 19 12 84-1 respektive 1 81 92-5.